

Erfgoedles – Visual Thinking Strategies: kijken naar en praten over erfgoed met de klas

Thema:	Observeren, taal, erfgoed, geschiedenis.
Groep:	3 t/m 8.
Lesdoel:	Deze methode leert mensen open en zonder oordeel waarnemen, onderzoeken, luisteren naar- en voortbouwen op elkaar door te kijken naar kunst en erfgoed.
Achtergrondinformatie:	Op de website VTS Nederland vind je meer informatie over de methode. Deze erkende organisatie biedt daarnaast ook trainingen aan.

“Visual Thinking Strategies (VTS) is een beproefde leermethode, gefundeerd in wetenschappelijk onderzoek. De aanpak leert mensen open en zonder oordeel waarnemen, onderzoeken, luisteren naar- en voortbouwen op elkaar door te kijken naar kunstwerken.

Wij geloven dat het voeren van zorgvuldig begeleide gesprekken over kunst een transformerend leerproces in gang zet, toegankelijk voor iedereen - ongeacht achtergrond of opleidingsniveau.”

Erfgoedles – Visual Thinking Strategies

Lesfase 1: oriëntatie – waarom?

VTS is een gespreksmethode waarbij de leerkracht geen bron van kennis is maar een objectieve gespreksleider. Door volgens een vast patroon het gesprek te leiden wordt heel de groep uitgenodigd aandachtig waar te nemen, kritisch te denken, taalvaardigheid te verbeteren en door samen te kijken meer te ontdekken over kunst of erfgoed.

Door regelmatig samen te kijken naar kunst en erfgoed wordt het creatieve en kritisch denken verbeterd en het waarnemingsvermogen vergroot. Het heeft een positief effect op de verbeeldingskracht en de taalvaardigheid. Daarnaast worden deelnemers gemotiveerd een persoonlijke verbinding te maken met het kunstwerk of stuk erfgoed.

Lesfase 2: onderzoek – vooraf

Zorg voor een veilige sfeer in de groep. Geef vooraf geen inhoudelijke informatie over het beeld, voorwerp of gebouw. Geef aan dat we samen gaan kijken en samen gaan praten om zo meer te weten te komen. Laat het beeld, voorwerp of gebouw zien. Neem gezamenlijk zeker één minuut de tijd om in stilte en met aandacht te kijken. Er mag nu nog niet worden gezegd. Natuurlijk mag er al wel heel veel worden gedacht. Na een minuut kan het gesprek beginnen. Het VTS-gesprek (in simpelste vorm) volgt steeds dezelfde stappen.

Lesfase 3: uitvoering

Vraag 1: Wat gebeurt hier? (bij een kunstwerk of foto) of **Wat valt hier op?** (bij een voorwerp of gebouw). We vragen hier niet “Wat zie je?”. De beginvraag moet zo open mogelijk zijn om ruimte te maken voor een zo’n breed mogelijke interpretatie en uit te dagen tot verbeelding. Koppel terug wat er gezegd wordt (zie voorbeeld).

Vraag 2: Waar zie je aan dat het dit of dat zou kunnen zijn?

Deze vraag maakt het gedachtenproces inzichtelijk en helpt de rest van de groep om samen te kunnen kijken en begrijpen. Het is erg belangrijk dat deze vraag voorwaardelijk is. Vraag dus niet “Waar zie je aan dat het dit of dat is? De waarheid is namelijk niet belangrijk tijdens een VTS-gesprek. Door uit te laten leggen waar ze aan zien dat het iets zou kunnen zijn merk je ook vaak dat de interpretatie begrijpelijk is.

Vraag 3: Wat kunnen we nog meer ontdekken?

Door deze vraag nodig je de hele groep uit om deel te nemen en geef je ruimte voor meerdere interpretaties. Je herhaalt vraag 2 en 3 tot er genoeg ontdekt is of als de spanningsboog op raakt.

Tussen deze vragen door ben je er als gespreksleider verantwoordelijk voor om diverse interpretaties aan elkaar te koppelen of opvallende bevindingen aandacht te geven. Bijvoorbeeld: “We hebben meerdere leerlingen gehoord die iets over een dier zeiden. Toch waren het steeds verschillende dieren”. Er is tussendoor ook ruimte om woordenschat op te vijzelen door bevindingen in synoniemen te herhalen. “Jij zag een vierkant waar je omheen kunt lopen. Daarnaast was je opgevallen dat deze kubus van hout zou kunnen zijn gemaakt omdat er allemaal nerven te zien waren”.

Belangrijk: blijf altijd objectief en verbind geen waardeoordeel aan de bevindingen of interpretaties van de groep. Zeg nooit: Wat goed, wat bijzonder dat je dat ziet, wat mooi. Bedanken voor een bijdragen mag natuurlijk wel. Vat op het einde van het gesprek de bevindingen samen en laat merken hoeveel er van elkaar geleerd is. Het VTS-gesprek kan als oriënterende fase dienen waarna er later kennis of informatie gedeeld kan worden. “Er zijn mensen die veel over dit onderwerp weten, zullen we eens kijken wat die allemaal te zeggen hebben?”

Lesfase 4: voorbeeld

We kijken met de groep naar een kerk.

Wat valt hier op?

Leerling: "Het is een oude kerk"

"Ik hoor je eigenlijk twee dingen zeggen: dat het iets ouds zou kunnen zijn en dat het een kerk zou kunnen zijn. Waar zie je aan dat het een kerkgebouw zou kunnen zijn?"

Leerling: "Het gebouw heeft een toren met een kruis erop en een klok"

"Aha, dus als jij een gebouw ziet met een groot toren én een klok, en misschien zelfs ook nog een kruis dan betekent dat voor jou dat het wel een kerkgebouw moet zijn. Waar zie je aan dat het een oud gebouw is?"

Leerling: "De stenen zijn al helemaal bruin en donker geworden"

"Je zegt nu iets over het materiaal en wat het je kan leren. Het zou dus wel eens een oud gebouw kunnen zijn omdat de stenen niet meer licht zijn maar door de jaren heen donkerder zijn geworden. Dank je wel!"

Wat kunnen we nog meer ontdekken?